

Věc: Odborný posudek

**Zjišťování synantropních druhů živočichů na budovách Střediska
správy a údržby silnic v Havlíčkově Brodě Žižkova 1018, parc. č.
3505, 5021, 5019 objednavatel Energetická agentura Vysočiny**

Zpracoval(a): Mgr. Petra Hulvová
Adresa: Úhořilka 1, Štoky 58253, telefon: +420 777 974 848
Bankovní spojení: 78-8067930217/0100
IČ: 03960862
Datum: 1. 7. 2025

1. Lokalita:

Komplex budov Střediska správy a údržby silnic v ulici Žižkova 1018 Havlíčkův Brod, p. č. 3505, 5021, 5019

Obr. 1: Pohled na posuzovanou budovu

2. Objednavatel:

Energetická agentura Vysočiny
Nerudova 1498/8
Jihlava 586 01
IČ: 70938334

3. Teoretický úvod:

Starší městská zástavba představuje významný zdroj potenciálních hnízdišť pro synantropní druhy ptáků. Jedná se především o rorýse obecného, který je svým výskytem téměř výhradně vázán na lidská sídla. Rorýsi jsou věrní svým hnízdištím a při zániku je pro ně hledání nových hnízdišť spojeno se značnými obtížemi. Při rekonstrukcích budov je tedy velmi důležité dbát na zachování těchto hnízdních příležitostí. Během rekonstrukcí mohou o svá hnízdiště přicházet i další druhy například jirčka obecná, vlaštovka obecná, kavka obecná, synantropní druhy sov a další.

Starší budovy mohou být vhodným úkrytovým biotopem i pro netopýry. V budovách můžeme nalézat pravidelně netopýra rezavého (*Nyctalus noctula*), netopýra hvízdavého (*Pipistrellus pipistrellus*), netopýra pestrého (*Vespertilio murinus*), netopýra večerního (*Eptesicus serotinus*), netopýra velkého (*Myotis myotis*) a další. Netopýři využívají úkryty často jako letní kolonie samic s mláďaty. Pravidelný je i výskyt v období jarních a podzimních přeletů a výskyt během hibernace (až několik set jedinců pohromadě). Někdy mohou netopýři pobývat ve stejném úkrytu dokonce i celoročně. V domech jsou tyto prostory temperovány, a to může netopýrům

vyhovovat při hibernaci. Rekonstrukce domů bez provedení zoologického průzkumu většinou pro netopýry znamená nejen ztrátu úkrytů, ale často zůstávají pod novou fasádou uvězněni.

4. Metodika:

Posouzení stavby bylo provedeno podle metodiky posuzování staveb z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů (MŽP). Cílem průzkumu bylo stanovení potřebných a důvodných opatření na ochranu živočichů.

Zoologický průzkum byl z hlediska chráněných druhů živočichů zaměřen především na ptáky a netopýry. Před vlastním průzkumem byly provedeny rešerše nálezových databází a to nálezové databáze ochrany přírody (www.portal.nature.cz), Databáze registrovaných hnízdišť synantropních druhů ptáků (rorýs obecný, jiříčka obecná, kavka obecná) (www.rorysi.cz), (www.birds.cz) a lokalit výskytu netopýrů (www.ceson.org).

Průzkum byl proveden fyzickou kontrolou interiéru i exteriéru budov a zahrnoval i nejbližší okolí budov.

Zvláštní pozornost byla věnována

- Potenciálním úkrytům v podstřeší budov
- Mezerám mezi střešní krytinou
- Půdním prostorám
- Parapetům oken

Průzkum byl proveden odborně způsobilou osobou ve smyslu bodu 2.1 metodiky posuzování: Mgr. Petra Hulvová, ukončené VŠ studium – zoologie obratlovců, člen organizace ČSO, ČESON, pracovník Záchrané stanice Pavlov, zoolog - kraj Vysočina.

Výskyt ptáků byl zjišťován kontrolou z exteriéru pomocí dalekohledu. A pomocí zanechaných pobytočných stop. Při posuzování přítomnosti netopýrů byla kontrolována přítomnost pobytočných stop, především trusu, proběhla i kontrola s bat detektorem. Lokalita byla i v minulých letech několikrát opakovaně navštívena.

5. Stručný popis navrhovaných úprav na budově:

- Objekt provozní budovy a skladů (parcela č. 3505 a 5021), k.ú. Havlíčkův Brod (637823)
 - zateplení obálky objektu, částečné zateplení střešní konstrukce, výměna některých výplní otvorů objektu, výměna zdroje vytápění, související rekonstrukce otopné soustavy, fotovoltaická elektrárna umístěná na střeše objektu
- Objekt dílen (parcela č. 5019), k.ú. Havlíčkův Brod (637823)
 - zateplení obálky objektu, výměna zdroje vytápění (budou instalování plynové kotle), rekonstrukce otopné soustavy, výměna výplní otvorů objektu, zateplení střešní konstrukce, instalace světlíků

6. Provedené kontroly:

Kontrola lokality byla provedena 2.12.2023, druhá kontrola proběhla 5. 6. 2025

7. Shrnutí zjištění během kontroly:

7.1. Ptáci

Na budově se nachází evidované hnízdiště rorýse obecného – tradiční hnízdiště zjištěno již r. 2010, výskyt opakovaně potvrzen v roce 2018 (Hlaváčová 2012, Hulvová 2018). Záznam je také uveden v nálezové databázi na stránkách www.rorysi.cz.

Kontrolou exteriéru pomocí dalekohledu byly dohledány konkrétní výletové otvory, trus v okolí výletových otvorů napovídá o obsazenosti dutin během hnízdní sezony. Celkem bylo zaznamenáno 5 dutin, které bývají během hnízdní sezony obsazovány. Během hnízdní sezony se povedlo zaznamenat 4 hnízdící páry zaletující do štěrbin

Obr. 2 a 3: Vletové otvory do dutin v podstřeší, které jsou využívány jako rorýsí hnízdiště

Obr. 4: Místo hnízdiště rorýse obecného

Obr. 5: Místo hnízdiště rorýse obecného

V okolí na budově Kyjovská 3578 se nachází početná kolonie jiříčky obecné, na budovách Správy a údržby silnic však nebyla nalezena žádná hnízda ani rozestavěná.

Obr. 6: Místo početné kolonie jiříčky obecné

Na komplexu posuzovaných budov nebyly nalezeny pobytové stopy (hnízda, trus, vývržky) od sov (sova pálená, sýček obecný, puštík obecný), vlaštovky obecné, kavky obecné.

Budova dílny souží jako úkrytové a pravděpodobně i hnízdní prostředí vrabce domácího. Na budově bylo zaznamenáno 5-10 jedinců. Množství trusu dokazuje, že se jedná o využívané odpočinkové místo a pravděpodobně i hnízdiště.

Obr. 7 a 8: Budova dílny na níž se nachází kolonie vrabce domácího

Místo hnízda z minulé hnízdní sezony

Vrabec domácí ukrývající se v podstřeší dílny

Obr. 9: Interiér dílny – přítomnost ptáků i netopýrů nebyla prokázána a je nepravděpodobná

7.2. Netopýři

V nálezových databázích není uveden u netopýrů žádný nález. Nejbližší údaj o kolonii netopýrů rezavých v panelových domech je evidován v ulici Žižkova 980,979,978 a 988, 989, 990, netopýři se zde vyskytují v kruhových větracích otvorech, ve stejných otvorech na téže budově je i kolonie rorýsů. Mapování netopýrů v letech 2018-2019 v Havlíčkově Brodě neprokázalo výskyt kolonie na budovách Správy a údržby silnic v ulici Žižkova. To ovšem neznamená, že se zde kolonie v současné době nemohou vyskytovat.

Na budově se nachází větrací otvory, které mohou být potencionálním úkrytem synantropních druhů netopýrů. Kontrola pomocí bat detektoru ve večerních hodinách ovšem neprokázala vazbu netopýrů na posuzované budovy.

Obr. 10: Větrací otvory – potenciální úkrytové možnosti pro netopýry

Obr. 11: Větrací otvor – detail

Bezprostřední okolí větracích otvorů nebylo nijak znečištěno ani umazáno, což také napovídá tomu, že otvory nejsou netopýry využívány.

8. Navrhovaná opatření:

Rekonstrukce severní strany budovy nesmí být realizována v době hnízdění rorýsů od 20. duben do 20. srpna. Z hlediska ochrany rorýsů je nejvhodnější řešení ponechání přístupných větracích otvorů (Obr. 12). Trubka nasedající na současné větrací otvory musí být stejně široká nebo mírně širší, musí lícovat s novou fasádou a její spodek musí být zdrsňený. Pokud by nebylo možné ponechání větracích otvorů, tak jako náhradu za zaniklá hnízdiště je nutné na budovu instalovat rorýsí budky s minimálně deseti vletovými otvory. Budky je vhodné instalovat do míst aktuálního hnízdiště – ze severní strany administrativní budovy. Na budovu dílny také doporučujeme instalovat rorýsí budku s minimálně čtyřmi vletovými otvory.

Zkušenosti ukazují, že vletové otvory u budek dřevěných a polystyrenových je třeba zajistit oplechováním tak, aby nemohlo dojít k jejich zvětšení (kavkou, strakapoudem nebo špačkem). Ke zvětšování otvorů dochází v některých lokalitách téměř plošně, takové budky jsou pak většinou obsazené špačky, kteří na rozdíl od rorýsů intenzivně znečišťují fasádu. U budek polystyrenových také dochází k ničení strakapoudy, kdy na stranách budek vyhloubí nové díry a mláďata v budkách predují.

Zásadní také je používat budky s přesně dimenzovaným otvorem tak, aby je neobsazovaly jiné druhy ptáků – pro rorýse by výška vletového otvoru měla činit 30 mm a šířka 70 mm. Nicméně hnízdění menších druhů (vrabci, sýkory) zamezit nejde a ukázalo se, že pro udržení funkčnosti budek je nezbytné jejich čištění (alespoň jedenkrát za dva roky).

9. Závěr

Předložené posouzení stavby v souladu s metodikou posouzení bylo vypracováno s cílem zajistit ochranu synantropních druhů při realizaci stavebního záměru. Na budově se nachází evidované hnízdiště rorýse obecného. Při dodržení nutných opatření by nemělo dojít k ohrožení druhů během stavebního zásahu.

Literatura

- AOPK ČR, 2017: Návrh opatření obecné povahy. – CHKO Žďárské vrchy, Žďár nad Sázavou: 7 s.
- Andreas M., Cepáková E. et Hanzal V., 2010: Metodická příručka pro praktickou ochranu netopýrů. – 2. doplněné vydání, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha: 70 s.
- Anděra M., 2014: Naši netopýři. – Správa jeskyní České republiky, Praha: 168 s.
- Hudec K. et Šťastný K. (ed), 2005: Fauna ČR. Ptáci 2/II. – 2. vydání, Academia, Praha.
- Hlaváčová P., 2013: Monitoring výskytu kolonií netopýrů v aglomeraci Havlíčkův Brod v letech 2012-2013. – Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině, Jihlava: 28 s
- Hlaváčová P., 2012: Habitatové preference a hnízdní hustota rorýse obecného (*Apus apus*) v aglomeraci Havlíčkův Brod. – Sylvia 48: 102-108.
- Hulvová P., 2018: Populace kavky obecné (*Coloeus monedula*) v aglomeraci Havlíčkův Brod. – Ms., depon in: Městský úřad Havlíčkův Brod: 1-34.

- Hulvová P., 2018: Hnízdní populace rorýse obecného (*Apus apus*) v aglomeraci Havlíčkův Brod. – Ms., depon in: Městský úřad Havlíčkův Brod: 1-42.
- Hulvová P., 2019: Registrace úkrytů netopýrů v městě Havlíčkův Brod v letech 2018-2019
- Kunstmüller I. et Kodet V., 2005: Ptáci Českomoravské vrchoviny. Historie a současnost hnízdního rozšíření v Kraji Vysočina. – ČSOP Jihlava et Muzeum Vysočiny Jihlava: 1-220.
- Pelc F., 2010: Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny Ministerstva životního prostředí k postupu orgánů ochrany přírody při zajišťování ochrany hnízdní populace rorýse obecného (*Apus apus*) podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. – Věstník Ministerstva životního prostředí 19: 1-6.
- Schröpfer L., 2008: Rorýs obecný *Apus apus*. – In: Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J. et Zárybnický J. (ed): Atlas migrace ptáků České a Slovenské republiky. – Aventinum, Praha: 251-253.
- Šťastný K., Bejček V. et Hudec K., 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001 – 2003. – Aventinum, Praha: 1-464.
- Viktora L., Nová P. et Bartonička T., 2008: Ochrana rorýsů a netopýrů při rekonstrukcích budov. – ČSO, AOPK ČR et ČESON, Praha.
- Viktora L., 2019a: Metodika registrace hnízd jiříčky obecné (*Delichon urbicum*). – Česká společnost ornitologická, Praha, online: <http://bigfiles.birdlife.cz/RG/MethodikaJIRICKA.pdf>, cit. leden 2025
- Viktora L., 2019b: Metodika registrace hnízd rorýse obecného (*Apus apus*). – Česká společnost ornitologická, Praha, online: <http://bigfiles.birdlife.cz/RG/MethodikaRORYS.pdf>, cit. prosinec 2019.
- MŽP, 2015: Metodika posuzování staveb z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů. – Ministerstvo životního prostředí, Praha, online: <http://www.opzp.cz/dokumenty/276-metodika-posuzovani-staveb-z-hlediska-vyskytu-o?verze=1>, cit. leden 2025.
- www.rorysi.cz, cit. leden 2025
- www.rorysi.cz/rorysi/pratele_rorysu/, cit. leden 2025
- www.ndop.nature.cz, cit. leden 2025
- www.birsd.cz, cit. leden 2025